

Jüri Gümnaasium

**VAHETUSÕPILASI MÕJUTAVAD
TINGIMUSED VAHETUSPROGRAMMI
AJAL JA HILJEM**

Uurimistöo

Adeele Aasa 11.A

Juhendaja: Anneli Kontson

Jüri 2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1 TEOREETILINE TAUST.....	4
1.1 Vahetusaasta.....	4
1.1.1 Eesmärgid, võimalused	4
1.2 Organisatsioonid	4
1.2.1 YFU Eesti MTÜ	4
1.2.2 Erasmus+.....	5
1.2.3 ASSE	5
2 METOODIKA.....	7
2.1 Valim.....	7
2.2 Andmete kogumine	7
2.3 Andmete analüüs.....	7
3 TULEMUSED JA ANALÜÜS.....	8
3.1 Gümnaasiumi õpilaste vastused.....	8
3.2 Üliõpilaste vastused	12
KOKKUVÕTE.....	18
RESÜMEE	20
KASUTATUD KIRJANDUS	22
LISA	23
Lisa 1 Küsimustik gümnaasistidele	23
Lisa 2 Küsimustik üliõpilastele.....	27

SISSEJUHATUS

Antud uurimistöö teemaks on “Vaetusõpilasi mõjutavad tingimused vahetusõppe ajal ja hiljem”. Autor analüüsib vahetusõpilasi mõjutanud tingimusi enne vahetusaastale minekut, -aasta ajal ja peale -aastat. Lisaks võrdleb autor gümnaasiumi ja ülikooli vahetusõpilaste vastuseid. Teema on valitud põhinedes autori isiklikule kogemusele Jaapanis 1 kuu. Autor on osa võtnud ainult vahetusõppe lühiprogrammist ning ei elanud läbi samu etappe, mida teised vahetusõpilased, siis tekkis tal huvi teiste õpilaste kogemuste uurimise ja analüüsimise vastu. Vahetusõppe programmid on suunatud noortele, et õppida tundma maailma nende ümber ja ka iseennast. Noores eas sellise suure projekti ette võtmine, on imetlusväärselt julge tegevus. Autori enda suurim kahetsus on mitte ise vahetusaastale minemine, sest vahetusaasta on noorele inimesele elumuutev kogemus. Tutvudes uute inimestega, õppides uut keelt ja avastades uut kultuuri, saab õpilane tuttavaks riigiga täiesti omapärasest vaatenurgast.

Uurimistöö eesmärgiks on välja selgitada endiseid vahetusõpilasi aidanud asjaolud ja ka vastupidi. Saadud informatsiooni põhjal soovib autor aidata tulevastel õpilastel paremini vahetusõppeks ette valmistada ning leida lahendusi tihti esinevatele probleemidele.

Töö on jaotatud kolmeks peatükiks. Esimene peatükk selgitab vahetusaasta mõistet ja vahetusaasta eesmärki ning tutvustab kolme vahetusõpet pakkuvat organisatsiooni. Teises peatükis käsitleb autor uurimistöö metoodikat. Sinna kuulub valimi selgitamine, andmete kogumise läbikäik ja lõpptulemus ehk kui palju vastuseid kokku saadi. Viimases peatükis analüüsib autor saadud vastuseid ja võrdleb gümnaasiumi ja ülikooli õpilaste analüüsi tulemusi.

Materjalidena kasutati varasemalt koostatud uurimusi ja internetimaterjale. Küsitlusi aitasid jagada YFU Eesti, ASSE ja EKA töötajad.

1 TEOREETILINE TAUST

Siin peatükis seletab autor lahti vahetusaasta mõiste, nimetab selle eesmärgi ja võimalusi ning tutvustab kolme vahetusõpet pakkuvat organisatsiooni.

1.1 Vahetusaasta

Vahetusaasta on kindel periood, mille vahetusõpilane veedab teises riigis elades ja õppides. Vahetusõpilane elab kohalikus peres ning käib kohalikus koolis. Vahetusaasta käigus elab õpilane kui „kohalik“. “Vahetusaasta on midagi, mida õpikus ei ole ja koolis ei räägita.” (Vahetusaasta plussid ja miinused, 2023) Vahetusaasta ei ole puhkusereis. Vahetusõpilane on tavalise õpilasega samad kohustused, tal on kohustus käia koolis ja tegeleda koduste ülesannetega. Vahetusaasta hinnad erinevad riigiti ja organisatsiooniti. Vahetusaasta eest saab tasuda iseseisvalt, kuid tihti otsitakse enda vahetusaasta tasumiseks stipendiumeid ja sponsoreid.

1.1.1 Eesmärgid, võimalused

Vahetusaasta peamine eesmärk on aidata õpilastel avastada iseennast ja võibolla isegi leida tuleviku karjäärivõimalusi. Tundma õppida uut kultuuri, osa võtta kohalikest kommetest ning õppida uut keelt. Endised vahetusõpilased ütlevad, et tegu on kogemusega, mida iga inimene peaks vähemalt korra elus tundma. (Organisatsioonist, 2023)

1.2 Organisatsioonid

Välismaale õppima saab suunduda kas vahetusõppega tegelevate programmide raames või ülikooli kahepoolsete lepingute alusel. Eestis on nn kahepoolse lepinguga ülikool näiteks TalTech. Ülikoolis on ka võimalik minna enda eriala raames praktikale välismaale. Erinevalt ülikoolist, gümnaasiumi vahetusõpilased elavad koos vahetusperega ning ei saa valida kindlat kooli, kuhu nad minna soovivad.

1.2.1 YFU Eesti MTÜ

“YFU Eesti on mittetulundusühing, mis edendab kultuuridevahelist õpet, demokraatlikku mõtteviisi ja sotsiaalset vastutust, pakkudes noortele inimestele võimaluse kogeda uut kultuuri läbi õpilasvahetuse, omandades uusi kogemusi vahetusperekonnana või võttes mõtestatud

vastutus vabatahtlikuna tegutsedes.” (Andmekaitse YFU Eesti, 2023) YFU Eesti eesmärk on luua ühiskond, kus erinevad kultuurid ja rahvused on sallitud, arendades nii selle empaatiavõimet. Lisaks panustatakse ka noorte loomingulisele arengule võõras, kuid turvalises keskkonnas. Aastane kogemus välismaal annab oskused, et tulevikus enesetõestuslikke valikuid teha.

Vahetusprogrammid said alguse peale II Maailmasõda, kui Ameerika minister John Eberly`l tekkis idee alustada vahetusprogrammidega Ameerika ja Saksamaa vahel, et aidata saksa meeleheitel ja lootusetutel noortel oma riik taas üles ehitada. YFU loojaks on Rachel Andresen, kes nägi vahetusprogramme kui võimalust, et levitada rahu ja ühendada rahvaid. 1951. a-l asutas ta organisatsiooni nimega Youth For Understanding, mille eest nomineeriti ta Nobeli rahupreemiale 1973a-l. Tänapäevaks tegutseb YFU umbes 60 riigis. YFU Eesti on tegutsenud aastast 1992. (Organisatsioonist, 2023)

1.2.2 Erasmus+

Erasmus+ on Euroopa liidu vahetusõppe programm, mis toetab haridust ning sporti noorte seas. 2021-2027a-l aset leidvas programmis keskendutakse aktuaalsetele teemadele näiteks rohe- ja digipööre. Lisaks pööratakse tähelepanu noorte osalemise edendamisele demokraatlikus elus ning sotsiaalsele kaasatusele. Tänapäeva Erasmus+ sai alguse 1987a-l ning selle algne nimi oli “Erasmus”. Peamiseks eesmärgiks oli edendada tihedamat koostööd kõrgharidusasutuste vahel Euroopa Liidus. Aastate jooksul on programm arenenud ning tänapäeval kannab see nime “Erasmus+”. Nüüdseks on programmi alla koondunud ka teised Euroopa Liidus tegutsevad riikide vahelise koostööga tegelevad organisatsioonid. “Erasmus+” programmidest võttis osa 2014-2021a-l üle 13miljoni töötaja, üliõpilase või nooruki. (Erasmus+: ajalugu, rahastamine ja tulevik, 2023)

1.2.3 ASSE

ASSE ehk American Scandinavian Student Exchange, nagu paljud teisedki, on mittetulundusorganisatsioon, mille eesmärgiks on edendada rahvusvahelist üksteisemõistmist läbi haridus- ja kultuurivahetusprogrammide. ASSE loodi 1976a-l Rootsis, eesmärgiga korraldada õpilavahetust Rootsi Kuningriigi ja Ameerika Ühendriikide vahel. Hiljem liitusid programmidega ka Taani, Norra ja Soome. Hetke seisuga opereerib ASSE ligi neljakümnes riigis. Tänapäeval osaleb programmides keskmiselt 3500-4000 õpilast aastas. ASSE Eesti sai

alguse 2015. aastal. Lisaks õpilasvahetusele korraldab ASSE mobiilsusprogramme ka teistele vanusegruppidele nt “Go Campus” ja EurAuPair “Intercultural Child Care Program”. (Organisatsioonist, 2023)

2 METOODIKA

Siin peatükis räägib autor täpsemalt, kes valimisse kuulusid ja kirjeldab küsitluse koostamise protsessi.

2.1 Valim

Valimisse kuulusid kaks erinevat gruppi vahetusõpilasi, et saada võimalikult üldine tulemus. Esimesse gruppi kuulusid keskkoolis vahetusõppel käinud õpilased YFU Eesti või Asse programmi kaudu. Keskmises vanuses 15-19 aastat vanad õpilased. Teise valimi gruppi kuulusid üliõpilased, kes on käinud semestri või aasta välismaal õppimas läbi Erasmus+ programmi. Vanuses umbes 20-30 aastat. Üliõpilaste vastused on viimase 3 aasta kogemustest. YFU Eesti vastused on suuremahulisemad ning võivad venida kuni organisatsiooni asutamise aastani, 1992. aasta.

2.2 Andmete kogumine

Andmete kogumiseks koostas autor 2 küsimustikku, millest esimese saatis koostöös YFU Eesti ja ASSE töötajatega kõigile gümnaasiumi vahetusõpilastele, kes on kunagi vahetusaastal käinud. Teise küsitluse jagamine käis läbi Eesti Kunstiakadeemia nende vahetusaastal osalenud tudengitele. Küsimused olid koostatud antud uurimistöö uurimisküsimustest lähtudes. Küsimustike koostamiseks kasutas autor Google vormid (Google Forms) keskkonda, sest omas sellega varasemat kogemust, ning selles oli autori jaoks lihtne tulemusi analüüsida. Kasutatud oli valikvastustega kui ka kirjalike vastustega küsimusi, et vastused oleks võimalikult täpsed. Valikvastustega küsimustel oli lisatud ka vastusevariantidele valik "Muu", et vajadusel saaks vastaja lisada vastusevariandi, mille peale autor ise ei olnud tulnud. Küsimustik oli anonüümne ning sellele vastamine võttis aega 5 kuni 7 minutit. Küsimustikud on välja toodud lisade all.

2.3 Andmete analüüs

Gümnaasiumiõpilastele suunatud küsitlusele vastas 25 inimest. Üliõpilastele mõeldud küsitlusele vastas 30 inimest. Kokku 55 vastust.

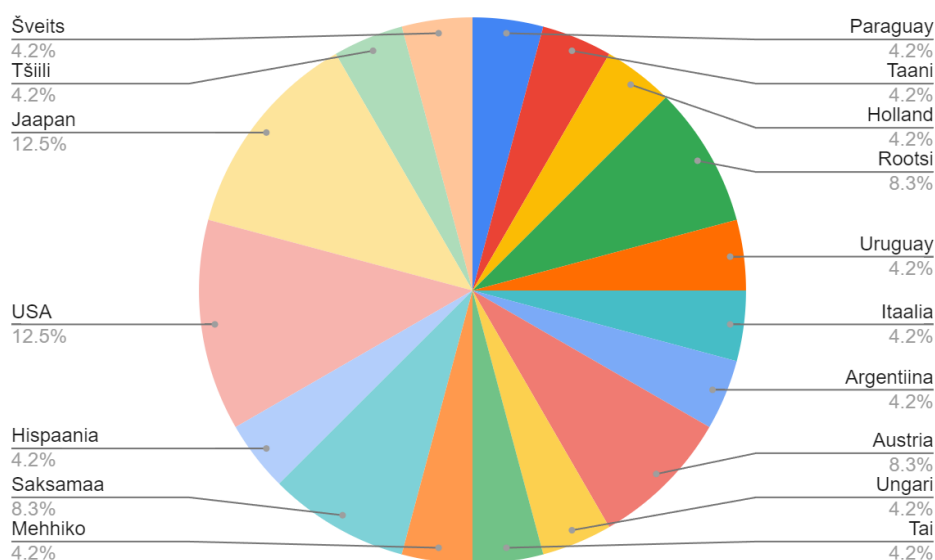
3 TULEMUSED JA ANALÜÜS

Analüüs koosneb kolmest erinevast osast.

Osad on järgmised: vastused gümnaasiumi õpilaste seas, vastused üliõpilaste seas ning võrdlus gümnaasiumi ja ülikooli õpilaste vahel. Järgmised küsimused uurivad õpilasi mõjutavaid tingimusi 5 palli süsteemis valikvastustega “Mõjutas/aitas väga palju”, “Mõjutas/aitas natuke”, “Nii ja naa”, “Ei mõjutanud/aidanud väga” ja “Ei mõjutanud/aidanud üldse”.

3.1 Gümnaasiumi õpilaste vastused

Küsitlusele vastanud õpilased veetsid oma vahetusõppe perioodi väga erinevates riikides. 25 õpilast käisid seitsmeteistkümnes eri riigis. Nendest kõige populaarsemad olid Jaapan (3 õpilast) ja USA (3 õpilast). Saksamaal, Austrias ja Rootsis käisid võrdselt õpilasi (igas ühes 2).

Joonis 1. Riikide jaotus gümnaasiumi vahetusõpilaste seas.

Kõige sagedasem vanus vahetusõppele minemiseks oli 17 (40%), teisel kohal oli 16 (36%). Vähemusse jäid vanus 18 (16%) ja 15 (8%). Selle tulemuse järgi võib arvata, et õpilased eelistavad vältida vahetusõppele minekut lõpuklassides.

36% vastanud õpilastest väidavad, et suhtlemine enda Eesti sõprade või perega ei mõjutanud suurel määral nende kohanemist uues riigis. 20% õpilastest valisid vastuseks, et neid ei

mõjutanud see üldse. Kokku 24% õpilastest vastasid, et suhtlus pere või sõpradega kodumaalt mõjutas neid natuke (20%) või väga palju (4%). 8% õpilastest ütlesid, et nad ei suhelnud oma koduse pere ega sõpradega vahetusperioodi jooksul.

12% õpilastest oli vahetusperega ühine keel, mida rääkida. 20% õpilastest vastasid, et ühise keele puudumine ei mõjutanud nende kohanemist vahetusperes väga, 16% väitsid, et see ei mõjutanud üldse. 28% ütlesid, et see mõjutas natuke ja 12% mõjutas väga palju. Ülejäänud 12% vastasid "Nii ja naa". Autor oli nende tulemuste üle üllatunud, sest eeldas, et nooremaid õpilasi, kellel veel palju keeleteadmisi ei ole, mõjutab see rohkem. Kuid tuleb välja, et see jaguneb üsna võrdselt kõigi õpilaste vahel.

36% vastanutest ütlesid, et kultuurierinevused mõjutasid nende kohanemist uues riigis ainult natukene. 28% väitsid, et kultuurierinevused ei mõjutanud väga ja 12% ei mõjutanud üldse. Ainult 4% vastasid, et see mõjutas neid väga palju. 20% vastajatest jäid vahepealseks. Mitte ükski vastaja ei väitnud, et kultuurierinevusi ei olnud. Kuna vastused jagunevad suhteliselt võrdselt siis saab väita, et kultuurierinevuste mõju on individuaalne. Kindlasti mängib rolli ka varasemad kultuuriteadmised. Eeltööd tegemata võivad kultuurierinevused tulla hiljem suurema üllatusena ning rohkem mõju avaldada.

16% vastanutest ei suhelnud oma vahetusperega enne vahetusperioodi algust. 28% ütlesid, et eelnev suhtlus vahetusperega aitas nende kohanemisega kaasa natuke, 12% aitas väga palju. Kokku 28% väitsid, et see ei aidanud väga (20%) või ei aidanud üldse (8%). 16% jäid vahepealseks.

Kõik vastanud õpilased osalesid organisatsiooni poolt korraldatud ettevalmistavates tundides. 40% vastanutest ütlesid, et seal osalemine aitas neid natuke ning 32% ütlesid, et aitas väga palju. 16% jäid vahepealseks ja 12% ütlesid, see ei aidanud väga. Mitte ükski õpilane ei väitnud, et ettevalmistavad tunnid ei aidanud üldse.

36% õpilastest vastasid, et teiste Eestist pärit vahetusõpilastega suhtlemine mõjutas nende kohanemist natuke, 4% mõjutas väga palju. 28% ütlesid, et ei mõjutanud väga ja 8% ei mõjutanud see üldse. 8% jäid vahepealseks. 16% vastanutest ei suhelnud teiste Eesti vahetusõpilastega vahetusõppe ajal. See, et nii paljud vahetusõpilased suhtlesid ka teiste Eestist

pärit vahetusõpilastega oli autori jaoks üllatus. Sellest saame järeldada, et eestlased hoiavad välismaal kokku.

Lausa 64% õpilastest vastasid, et kohalikus koolis käimine aitas neil uude riiki sisse sulanduda väga palju. 28% aitas see natuke ning 8% jäid vahepealseks. Mitte keegi ei vastanud, et see ei aidanud väga ega üldse. Koolis käimine on kohustuslik osa vahetusprogrammist ning pole üllatav, et see nii paljusid õpilasi aitas, kuna just koolist leitakse tavaliselt uusi sõpru, hobise ja kogemusi. Just sellel põhjusel võib halb kool või kooli keskkond vahetusõpilase jaoks terve kogemuse ära rikkuda. Selle tagajärjel pole vahetusaastal kooli vahetamine midagi ebatavalist.

72% vastanud õpilastest ütlesid, et kohalikest kommetest või traditsioonidest osa võtmine aitas neile uues keskkonnas kohaneda väga palju. 24% ütlesid, et see aitas natuke. Ülejäänud 4% vastasid "Nii ja naa". Sellele küsimusele samuti ei vastanud mitte keegi, et see ei aidanud väga või üldse. See vastus on kohati loogiline ja ei tulnud ka autori jaoks üllatusena.

68% vastanutest väitsid, et kohalike enda vanustega suhtlemine mõjutas nende kohanemist väga palju. 28% mõjutas natuke ja 4% olid vahepealsed. Jällegi mitte keegi ei vastanud, et kohalike omaealistega suhtlemine ei oleks neid mõjutanud väga ega üldse. Enda vanuste sõprade omamine võib õpilase vahetusaastale väga palju juurde anda. Veetes kohalike noortega aega, saab vahetusõpilane tunda ennast kui osake sellest ühiskonnast.

Kui küsida õpilastelt, kas Eestisse taassisseelamine kujunes nende jaoks keeruliseks, siis 28% vastasid "Jah, väga keeruliseks" ning 32% "Jah, natuke keeruliseks". 12% vastasid "Nii ja naa". 16% ütlesid, et see ei kujunenud nende jaoks väga keeruliseks ja 12% mitte üldse keeruliseks. Kodumaale naasmine võib õpilase jaoks kujuneda keeruliseks siis kui vahetusaasta oli õpilase jaoks nõnda positiivne kogemus. Autori arvates ei räägita sellest piisavalt ning usub, et see on võrreldav uues riigis kohanemisega.

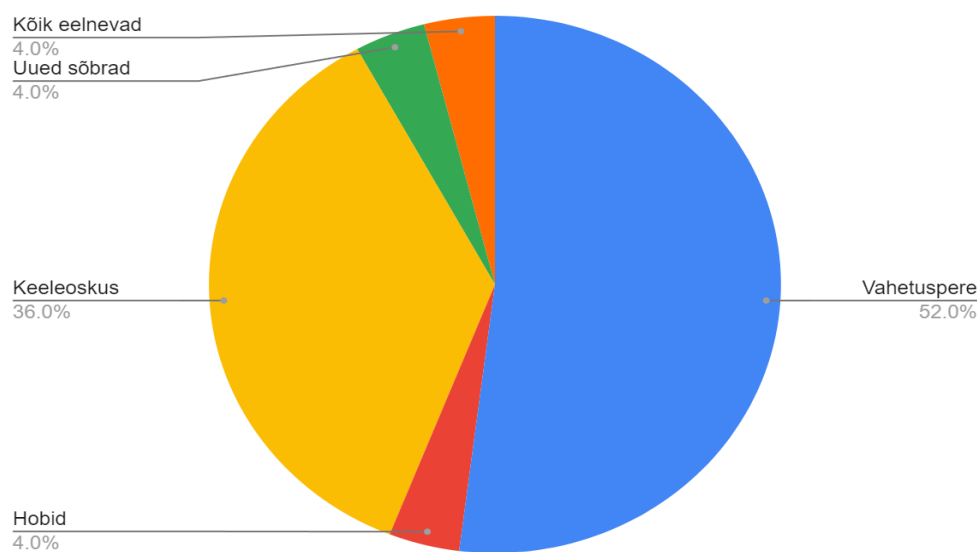
Mitte keegi ei vastanud, et vahetusperega suhtlemise jätkamine mõjutas nende kohanemist Eestis väga perioodilt naastes. 28% väitsid, et see ei mõjutanud neid üldse ja 32% ei mõjutanud väga. 16% olid vahepealsed ja 24% mõjutas natuke. Sellest võib järeldada, et peale vahetusperega suhtlemise on õpilane hõivatud kodustega ja tal pole enam aega vahetusperega suhtlemiseks.

48% vastanutest tunnistasid, et Eestisse naastes kogesid nad vähesel määral kultuurišokki, kuna kultuurilised erinevused vahetusriigiga olid nõnda suured. 8% vastasid, et nad kogesid väga suurt kultuurišokki. 16% ei esinenud väga ja 12% ei esinenud üldse, nii tunnistasid vastanud. 12% jäid erapooletuks. 4% ütlesid, et suuri kultuurierinevuseid ei esinenud. Sellised vastused võivad tuleneda sellest, et vahetusõpilased olid juba kohalikku ellu sisse elanud, et koju jõudmine oli just kui ootamatu.

24% vastanutest ütlesid, et vahetusaastal omandatud elukorraldusest kodusse rutiini naasmine mõjutas nende kohanemist peale vahetusperioodi väga palju. 36% mõjutas natuke ning 8% jäid vahepealseks. 32% väitsid, et see ei mõjutanud neid väga. Mitte keegi ei vastanud, et see ei oleks neid üldse mõjutanud. Peale aastat aega järsult keskkonda vahetada võib olla paljude inimeste jaoks raske.

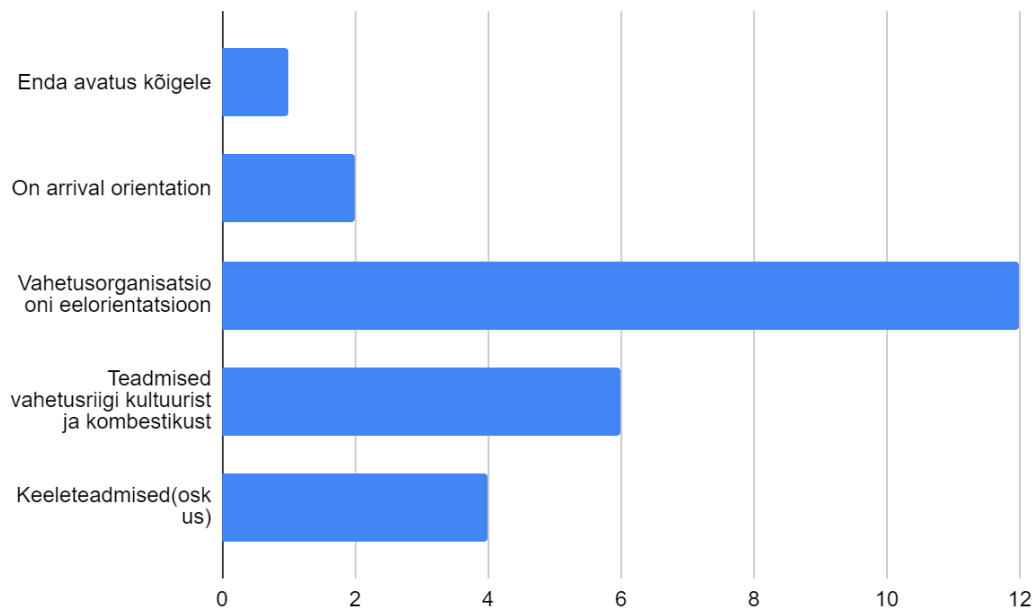
Kui küsida endistelt vahetusõpilastelt kas oma kogemuse jagamine mõjutas nende kohanemist peale vahetusprogrammi, siis 40% vastasid, et see mõjutas neid väga palju ning 36% mõjutas see natuke. 16% jäid neutraalseks ja 8% vastasid, et see ei mõjutanud neid väga. Mitte keegi ei vastanud, et see ei mõjutanud neid üldse.

52% vastanutest ütlesid, et kõige suurem tegur nende kohanemisel võõras riigis oli nende vahetuspere. Teiseks jäi keeleoskus (32%). Uued sõbrad ja hobid olid mõlemad 4%. 4% vastasid, et mõjutas kõik eelnev.

Joonis 2. Gümnaasiumi õpilaste vastused küsimusele “Milline antud teguritest mõjutas su kohanemist enim?”

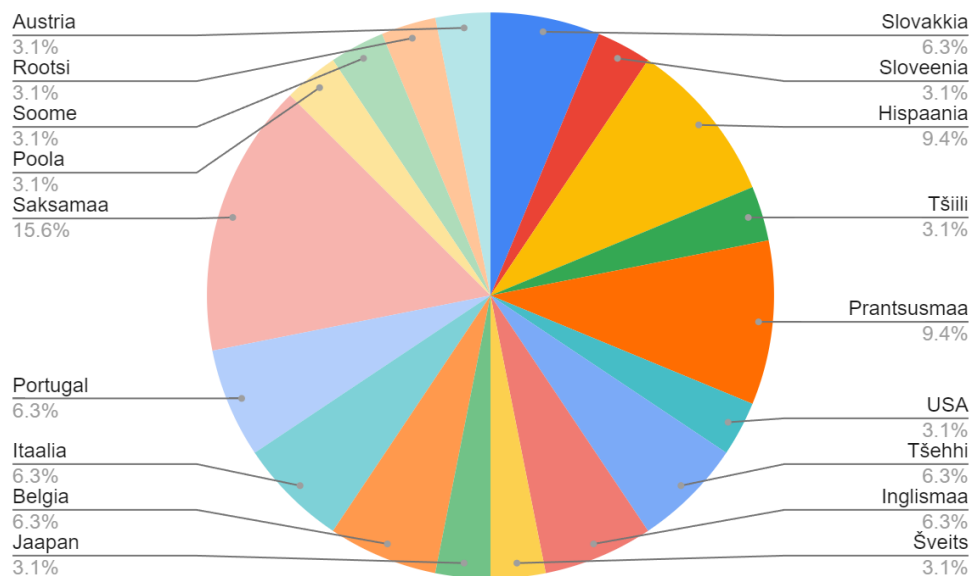
48% vastanutest leiavad, et kõige abistavam ettevalmistav tegur oli vahetusõpet pakkuva organisatsiooni poolt korraldatud eelorientatsioon. 24% ütlesid, et suuremaks abiks oli nende enda teadmised vahetusriigi kultuuri ja kombestikuga. 16% vastasid, et selleks oli nende varasemad keeleteadmised või keeleoskus. 8% ütlesid, neid aitas vahetusriigis kohapeal toimunud orientatsioon (On arrival orientation). Üks vastaja ütles, et tema kohanemisele aitas kaasa eelkõige tema enda avatus kõigele.

Joonis 3. Gümnaasiumi õpilaste vastused küsimusele “Milline ettevalmistav tegur aitas sul enim kohaned vahetusriigis?”

3.2 Üliõpilaste vastused

Gümnaasiumi vahetusõpilastega võrreldes, käisid üliõpilased neist erinevates riikides, kuid mõned kindlad riigid kippusid korduma. 30 üliõpilast käisid üheksateistkümnes eri riigis vahetusõppel. Kõige populaarsemaks kujunes Saksamaa (15,6%), mis kordus ka gümnaasiumi õpilaste seas. Teist kohta jäid jagama Prantsusmaa (9,4%) ja Hispaania (9,4%). Näha on gümnaasiumi ja ülikooli õpilaste erinevat huvi USA (3,1%) ja Jaapani (3,1%) suhtes.

Joonis 4. Riikide jaotus ülikooli vahetusõpilaste seas

Koguni 83,3% vastanutest mahtusid 20-23 aastase vanusegruppi. Ülejäänud 16,7% vastanutest olid vanemad kui 23a kui nad vahetusõppele läksid. Kõige vanem üliõpilane oli 28 aastane, kui ta vahetusõppele läks. Kõige rohkem mindi vahetusaastale 22 aastaselt (26,7%).

Enamiku üliõpilaste(62,1%) vahetusperiood kestis 2-6 kuud. 34,5% vastajate õppeperiood kestis 7-9 kuud. 3,4% kestis kuni 1 kuu.

Vastajatest 16,7% vastasid, et Eesti pere või sõpradega suhtlemine mõjutas väga palju nende kohanemist uues riigis ning 20% vastasid, et see mõjutas natuke. 16,7% vastanutest jäid keskele. Koguni 36,7% ütlesid, et pere või sõpradega suhtlemine ei mõjutanud neid väga. Ainult 3,3% väitsid, et see ei mõjutanud neid üldse. Võrreldes gümnaasiumi õpilastega on seda 16,7% vähem. See tuli autori jaoks üllatusena kuna eeldas, et üliõpilased on iseseisvamad kui gümnaasiumi õpilased. 6,7% ei suhelnud enda pere ega sõpradega vahetus perioodi ajal.

10% vastajate jaoks ei olnud vahetusriigis kõneldav keel nende jaoks võõras. 30% vastasid, et võõras keeleruumis elamine ei mõjutanud nende kohanemist väga. 3,3% vastasid, et see ei mõjutanud neid üldse. Kuid kokku 40% vastajatest ütlesid, et võõras keel mõjutas nende kohanemist natuke (16,7%) või väga palju (23,3%). Ülejäänud 16,7% jäid vahepealseks. Nii nagu gümnaasiumiõpilastel, jaotuvad ka üliõpilaste vastused peaaegu ühtlaselt.

26,7% vastasid, et kultuuri erinevused mõjutasid nende kohanemist uues riigis natukene ning 16,7% mõjutas väga palju. 13,3% vastanutest jäid kahe vahele. 30% väitsid, et see ei mõjutanud neid väga, 10% ei mõjutanud üldse. 3,3% vastasid, et kultuuri erinevusi ei olnud. Autor eeldas, et üliõpilased on vastuvõtlikumad uuele kultuurile ning ootas suuremat erinevust gümnaasiumi ja ülikooli õpilaste vastustes. Selgus, et need ei erinenud sugugi nii palju.

36,7% vastajatest ei saanud ettevalmistavaid tunde enne vahetusperioodi. Kokku 30% ütlesid, et ettevalmistavad tunnid aitasid neid natuke (10%) või väga palju (20%). Kokku 23,4% vastasid, et see ei aidanud neid väga (16,7%) või ei aidanud neid üldse (6,7%). Ülejäänud 10% jäid kahe vahele. Kui seda vastust võrrelda gümnaasiumi õpilastega siis on märgata suurt erinevust. Gümnaasiumi õpilased väidavad, et ettevalmistavad tunnid tulid neile abiks. Sellise suure erinevuse põhjuseks võib olla see, et gümnaasiumi õpilased väärtustavad neid tunde rohkem kui üliõpilased või gümnaasiumi õpilastele korraldatud ettevalmistavad tunnid on põhjalikumad ja kasulikumad.

63,3% vastajatest ütlesid, et teiste vahetusõpilastega suhtlemine mõjutas nende kohanemist uues riigis väga palju. 16,7% mõjutas natuke. 10% jäid erapooletuks ning 6,7% ei mõjutanud see väga. 3,3% vastanutest ei suhelnud teiste vahetusõpilastega. Mitte keegi ei vastanud, et teiste vahetusõpilastega suhtlemine ei mõjutanud neid üldse. Selle põhjuseks võib pidada uue kogemuse jagamist teise inimesega, kelle jaoks on see samuti võõras. Läbi seikluste loodud sõbrad jäävad tihti kõige kallimaks.

Erinevalt gümnaasiumi õpilastest vastasid kokku 10% ülikooliõpilastest, et kohalikus koolis käimine ei aidanud neil uude riiki sisse sulanduda väga või mitte üldse. 40% väitsid, et see aitas neid väga palju ja 33,3% aitas natuke. 16,7% vastanutest jäid vahepealseks. Nende vastuste põhjal selgub, et gümnaasiumi aitas kohalikus koolis käimine märgatavalt rohkem kui üliõpilasi.

10% vastanutest ei võtnud osa uue riigi kohalikest traditsioonidest ega kommetest. 40% ütlesid, et kohalikest traditsioonidest ja kommetest osa võtmine aitas neid väga palju uude riiki sisse sulandumisega, 26,7% aitas natuke. 16,7% vastasid "Nii ja naa". Kokku 6,7% vastasid, et see ei aidanud neid väga või ei aidanud üldse. See küsimus samuti näitab erinevusi gümnaasiumi ja ülikooli vahetusõpilaste vahel. Kõik gümnaasiumi õpilased võtsid osa kohalikest kommetest või traditsioonidest. Selle põhjuseks võis olla vahetuspere, mida üliõpilastel ei olnud

50% vastanutest väidavad, et kohalike enda vanustega suhtlemine aitas neid väga palju uude keskkonda sissesulandumisega. 23,3% aitas see natuke. 13,3% jäid vahepealseks. Kokku 6,7% vastasid, et see ei aidanud neid väga või mitte üldse. 6,7% vastanutest ei suhelnud kohalike omaealistega vahetusriigis. Võrreldes gümnaasiumiõpilastega, mõjutas kohalike noortega suhtlemine üliõpilasi vähem. See näitab, et vanemaid õpilasi mõjutavad sõprussuhted vähem kui nooremaid. Sellele vaatamata väga suur osa üliõpilastest vastasid, et kohalike enda vanustega suhtlemine aitas neid.

Kokku 50% vastanutest ütlesid, et Eestisse naasmine kujunes nende jaoks väga keeruliseks (10%) või natuke keeruliseks (40%). 20% vastasid, et see ei kujunenud üldse keeruliseks. 13,3% ei kujunenud väga keeruliseks. 16,7% jäid vahepealseks. Positiivne kogemus teeb koju naasmise veel keerulisemaks, kui see olema peaks. Kui võrrelda gümnaasiumi ja ülikooli vahetusõpilasi, siis gümnaasiumiõpilaste jaoks kujunes see keerulisemaks. Seda võis põhjustada gümnaasiumi vahetusõpilaste lähedaseks saanud suhe vahetusperega või pikem vahetus periood või vähesem elukogemus.

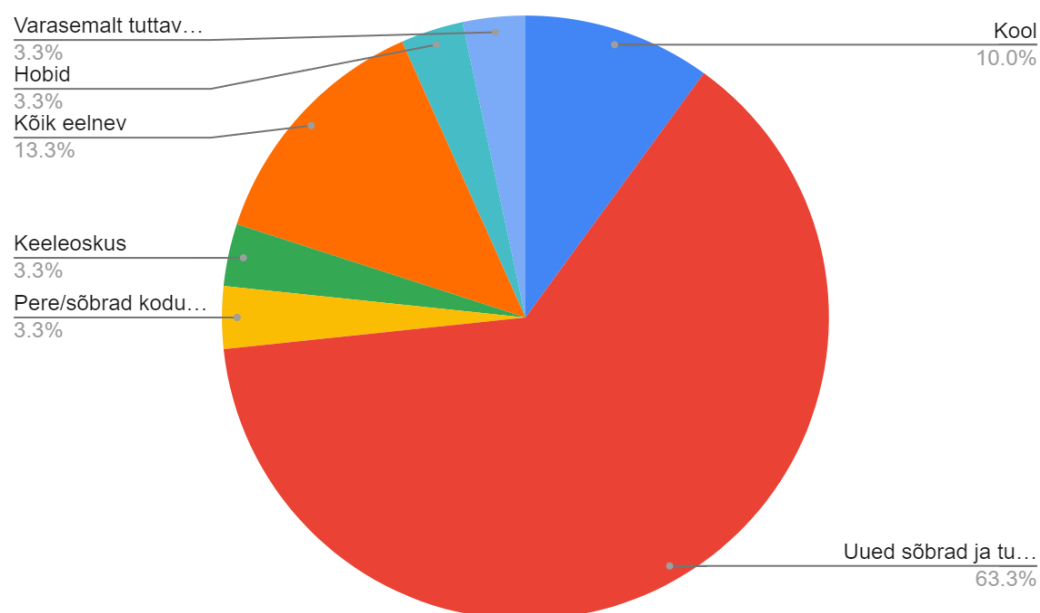
16,7% vastasid, et uute tuttavatega suhtlemise jätkamine mõjutas nende taaskohanemist Eestis väga palju. 23,3% mõjutas see natuke. 33,3% väitsid, et see ei mõjutanud väga ning 6,7% ei mõjutanud üldse. 13,3% jäid kahe vahele. 6,7% ei jätkanud uute tuttavatega suhtlemist.

Kokku 60% vastanutest väidavad, et neil ei esinenud kultuurišokki väga (30%) või mitte üldse (30%) peale vahetus perioodi lõppu ja Eestisse naasmist. Ainult 3,3% vastasid, et esines väga suur kultuurišokk. 23,3% ütlesid, et kultuurišokk esines natuke. 6,7% jõid vahepealseks. 6,7% vastanutest ei kogunud kultuurišokki kuna kultuurierinevused ei olnud nõnda suured.

50% vastanutest ütlesid, et kodusse rutiini naasmine mõjutas nende kohanemist Eestis natuke. 20% mõjutas see väga palju. 6,7% jäid erapooletuks. Kokku 23,3% vastanutest väitsid, et kodusse rutiini naasmine ei mõjutanud neid väga või mitte üldse.

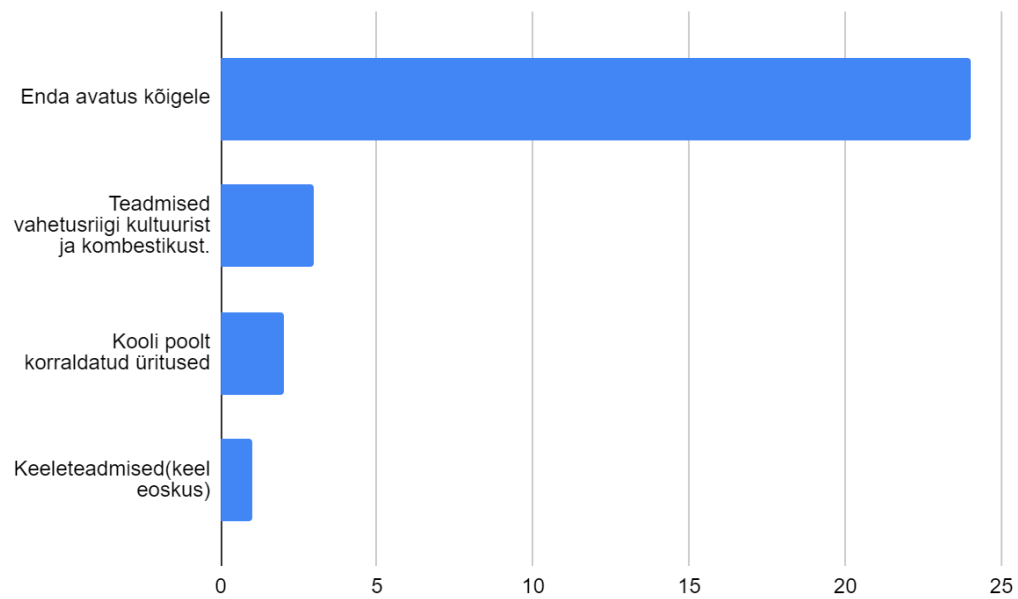
Vastused küsimusele “Kas oma kogemusest rääkimine ja selle jagamine mõjutas su kohanemist peale vahetusprogrammi?” jagunesid üsna võrdselt. 23,3% vastanutest ütlesid, et enda kogemuse jagamine ja sellest rääkimine mõjutasid kohanemist väga palju ning 23,3% mõjutas natuke. 13,3% ei mõjutanud see üldse ja 20% ei mõjutanud see väga. Ülejäänud 20% jäid vahepealseks. Enda kogemuse jagamine mõjutas gümnaasiumiõpilasi rohkem kui üliõpilasi.

Enamus (63,3%) vastanutest väitsid, et uued sõbrad ja tutvused aitasid neid enim uues riigis kohanemisega. 10% ütlesid, et selleks oli kool. Keeleoskus, hobid, varasemad tutvused ning pere ja sõbrad kodumaalt olid ka mõnede õpilaste mõjutavad tegurid. 13,3% vastasid, et neil aitasid kohaneda kõik eelnevad tegurid. Isegi, et enamus gümnaasiumiõpilasi vastasid, et neil aitas uues riigis kohaneda kõige rohkem just vahetuspere mitte uued sõbrad, saame siiski öelda, et vahetusõpilasele kõige rohkem tuge pakuvad lähedased ja toetavad inimesed. Olgu need siis ise leitud või kellegi teise poolt organiseeritud.

Joonis 5. Üliõpilaste vastused küsimusele “Milline antud teguritest aitas su kohanemisega kaasa enim?”

80% vastajatest tunnistavad, et kõige parem ettevalmistav tegur nende jaoks oli nende enda avatus kõigele. Siin näeme väga suurt erinevust gümnaasiumi ja ülikooli vahetusõpilaste vahel, kuna gümnaasiumiõpilastest ainult 4% vastas, et just see oli kõige parem ettevalmistav tegur. Lisaks peetakse tähtsaks eelnevaid teadmisi vahetusriigi kultuuri ja kombestiku kohta (10%) ja kooli poolt korraldatud üritusi (6,7%). Erinevalt gümnaasiumi vahetusõpilastest, jäi keeleoskus üliõpilaste jaoks vähem tähtsamaks.

Joonis 6. Ülikooli õpilaste vastused küsimusele “Milline ettevalmistav tegur aitas sul enim kohaneda vahetusriigis?”

KOKKUVÕTE

Uurimistöö eesmärgiks oli vastata järgmisele uurimisküsimusele: millised tingimused mõjutavad vahetusõpilasi enne vahetusõpet, selle ajal ja hiljem. Kokku uuriti 55 inimest kellest 45% olid gümnaasistid ja 55% üliõpilased. Koostati kaks erinevat küsimustikku kummagi grupi uurimise jaoks. Küsimustike vastuste põhjal leiti vastus uurimisküsimusele mõlemas osapooles.

Analüüs uurib gümnaasiumi- ja ülikooli õpilaste kohanemist vahetusõppe programmides välismaal. Gümnaasiumiõpilased veetsid vahetusaasta eri riikides, kus suhtlemine koduste ja keelebarjäärid mõjutasid kohanemist. Üliõpilaste puhul olid olulised uued sõbrused ning koolis käimine vähemtähtis. Mõlemad rühmad kogesid tagasipöördumisel kultuurišokki, kuid üliõpilased tundsid rohkem mõju suhtluses kohalikega. Oluline oli ka kogemuse jagamine ja avatus uutele kogemustele. Üldiselt rõhutavad mõlemad rühmad lähedaste toetust kohanemisel.

Võrreldes gümnaasiumi ja ülikooli õpilaste vastuseid, on mitmeid olulisi erinevusi ja sarnasusi. Üks märgatav erinevus on vanuseline jaotus ning selle mõju kohanemisele. Gümnaasiumi õpilaste vastuste põhjal võib järeldada, et nooremad õpilased kogevad vahetusaasta ajal suuremat mõju nii suhtlemisele kui ka kultuuri erinevustele. Samas üliõpilased tunduvad iseseisvamad ja vähem mõjutatavad suhtlemisest ning koolis käimisest.

Keeleoskuse mõju on mõlemas rühmas märgatav. Saab oletada et, üliõpilased võivad olla veidi vähem mõjutatud võõrast keele ruumist, mis võib tuleneda nende suuremast keeleoskusest või enesekindlusest, kuid üllataval kombel ei erinenud üliõpilaste vastused gümnaasiumiõpilaste omadest sugugi nii palju kui oli oodata.

Üllatavalt on mõlema rühma jaoks oluline kohalikus koolis käimine, kuid gümnaasistidele tundub see olevat olulisem kui üliõpilastele. See võib tuleneda erinevast keskkonnast, kus gümnaasiumiõpilased võivad olla rohkem seotud kooliga ja vähem iseseisvad kui üliõpilased.

Samuti on mõlema rühma jaoks oluline kohalike traditsioonide ja kommetega kohanemine, ning uute sõprade leidmine, kuigi gümnaasiumiõpilased võivad vähemalt vastuste põhjal väärtustada rohkem traditsioonidega seotud tegevusi.

Kultuurišoki kogemine tundub olevat levinud mõlema rühma jaoks, kuid üliõpilaste vastused näitavad veidi vähem kultuurišoki kogemist võrreldes gümnaasiumiõpilastega.

Lõpuks, mõlema rühma jaoks on oluline oma kogemuse jagamine ja sellest rääkimine, ning see võib mõjutada nende kohanemist pärast vahetusprogrammi lõppu.

Kokkuvõtteks näitavad need võrdlused, et kuigi gümnaasiumi ja ülikooli õpilased võivad kogeda sarnaseid väljakutseid vahetusaastal, võivad nende vastused ja nende mõjutatavad tegurid erineda vanuse, kogemuste ja isiksuseomaduste tõttu.

RESÜMEE

The title of the research is “Conditions affecting exchange students”. Having been an exchange student in 2023 made the author more interested in other student’s experiences studying abroad. The aim of the study was to find out which affecting factors tend to recur and the main differences between high school and university students studying abroad.

In order to answer the questions regarding the topic a survey was conducted among exchange students from Estonia with the help of volunteers from YFU Eesti, ASSE and Erasmus+. Two different groups of exchange students were included in the survey in order to obtain as general a result as possible. The first group included students who went on exchange studies in high school through the YFU Estonia or Asse program. Average age of 15–19-year-old students. The second survey group included university students who have studied abroad for a semester or a year through the Erasmus+ program. Around 20-30 years old.

Comparing the answers of high school and university students, there are several important differences and similarities. One noticeable difference is the age distribution and its effect on adaptation. Based on the responses of high school students, it can be concluded that younger students experience a greater impact on both communication and cultural differences during the transition year. At the same time, university students seem more independent and less influenced by communication and going to school.

The effect of language skills is noticeable in both groups. It can be assumed that the university students may be a little less affected by the foreign language space, which may be due to their greater language skills or self-confidence, but surprisingly, the answers of the university students did not differ from those of the high school students as much as expected.

Surprisingly, attending a local school is important for both groups, but it seems to be more important for high school students than for university students. This may be due to the different environment, where high school students may be more connected to school and less independent than university students.

Adapting to local traditions and customs and making new friends are also important for both groups, although high school students may value more tradition-related activities, at least based

on the responses. Experiencing culture shock seems to be common for both groups, but student responses indicate slightly less culture shock compared to high school students. Finally, sharing and talking about your experience is important for both groups and can influence their adjustment after the exchange program ends.

In conclusion with these comparisons, it was discovered that although high school and university students may experience similar challenges during freshman year, their responses and influencing factors may differ due to age, experience, and personality characteristics.

KASUTATUD KIRJANDUS

Andmekaitse YFU Eesti. (22. november 2023. a.). Allikas: YFU Eesti:
<https://www.yfu.ee/yfu/andmekaitse-yfu-eestis/>

ASSE Organisatsioonist. (22. november 2023. a.). Allikas: ASSE:
<https://asse.ee/organisatsioonist/>

Beilmann, M. (15. oktoober 2023. a.). *Küsimustiku koostamine.* Allikas: University of Tartu:
<https://samm.ut.ee/k%C3%BCsimustiku-koostamine>

Erasmus+: ajalugu, rahastamine ja tulevik. (22. november 2023. a.). Allikas: Erasmus+:
<https://erasmus-plus.ec.europa.eu/et/about-erasmus/history-funding-and-future>

Homburg, T., & Homburg, V. (2024, jaanuar 27). *"If it makes you happy ... it can't be that bad" An explanatory study of participant wellbeing during international exchange.* Retrieved from Sydney Open Journals:
<https://openjournals.library.sydney.edu.au/IEJ/article/view/14466>

I, C. (2023, detsember 2). *Chika's Christmas in Ireland.* Retrieved from High Schools International: <https://www.hsinet.org/chikas-christmas-in-ireland/>

Ruiz, S. (2023, detsember 2). *Returning Home From Your Exchange.* Retrieved from Exchange Life: <https://exchange-life.com/blogs/the-life-of-an-exchange-student/returning-home-from-your-exchange>

Severijns, T. (2023, detsember 2). *How to Get Over Homesickness - Exchange Student Edition.* Retrieved from Exchange Life: <https://exchange-life.com/blogs/the-life-of-an-exchange-student/how-to-get-over-homesickness-exchange-student-edition>

Vahetusaasta plussid ja miinused. (22. november 2023. a.). Allikas: YFU Eesti:
<https://www.yfu.ee/vahetusaasta-plussid-ja-miinused/>

YFU Organisatsioonist. (22. november 2023. a.). Allikas: YFU Eesti:
<https://www.yfu.ee/yfu/organisatsioonist/>

LISA

Lisa 1 Küsimustik gümnasistidele

Mis riigis sa vahetusaastal käisid?

- Lühike vastus

Kui vana sa olid, kui sa vahetusaastal käisid?

- Lühike vastus

Kas tihe suhtlus perega/sõpradega kodumaalt mõjutas sinu kohanemist uues riigis?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse
- Ma ei suhelnud pere/sõpradega vahetus perioodi ajal

Kas ühise keele puudumine mõjutas su kohanemist vahetusperes?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse
- Mul oli vahetusperega ühine keel, mida rääkida

Kas kultuurierinevused mõjutasid sinu kohanemist uues riigis?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse
- Kultuurierinevuseid ei olnud

Kas eelnev suhtlus vahetusperega toetas su kiiremat kohanemist?

- Aitas väga palju
- Aitas natuke
- Nii ja naa
- Ei aidanud väga
- Ei aidanud üldse
- Ma ei suhelnud vahetusperega enne vahetus perioodi algust

Kas organisatsiooni poolt korraldatud ettevalmistavad tunnid aitasid sul uues keskkonnas kohaneda?

- Aitas väga palju
- Aitas natuke
- Nii ja naa
- Ei aidanud väga
- Ei aidanud üldse
- Ma ei osalenud ettevalmistavates tundides

Kas teiste Eesti vahetusõpilastega suhtlemine mõjutas su kohanemist uues riigis?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse
- Ma ei suhelnud teiste vahetusõpilastega

Kui palju aitas kohalikus koolis käimine sul uude riiki sisse sulanduda?

- Aitas väga palju
- Aitas natuke
- Nii ja naa
- Ei aidanud väga
- Ei aidanud üldse

Kas kohalikest kommetest/traditsioonidest osa võtmine aitas sul kohaneda uues keskkonnas?

- Aitas väga palju
- Aitas natuke
- Nii ja naa
- Ei aidanud väga
- Ei aidanud üldse
- Ma ei võtnud osa kohalikest traditsioonidest ega kommetest

Kas kohalike enda vanustega suhtlemine mõjutas su kohanemist uues riigis?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse
- Ma ei suhelnud kohalike enda vanustega

Kas Eestisse taas sisse elamine kujunes sinu jaoks keeruliseks?

- Jah väga keeruliseks
- Jah natuke keeruliseks
- Nii ja naa
- Ei mitte väga keeruliseks
- Ei mitte üldse keeruliseks

Kas vahetusperega suhtlemise jätkamine mõjutas su kohanemist Eestis peale vahetus perioodi lõppu?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse
- Ma ei jätkanud vahetusperega suhtlemist

Kas Eestisse naastes esines kultuurišokk, kuna kultuurilised erinevused olid nõnda suured?

- Esines väga
- Esines natuke
- Nii ja naa
- Ei esinenud väga
- Ei esinenud üldse
- Kultuurilisi erinevusi ei olnud

Kas vahetusaastal omandatud rutiinist kodusesse rutiini naasmine mõjutas su kohanemist kodumaal?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse

Kas oma kogemusest rääkimine ja selle jagamine mõjutas su kohanemist peale vahetusprogrammi lõppu?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse

Milline antud teguritest mõjutas su kohanemist uues riigis enim?

- Keeleoskus
- Uued sõbrad
- Vahetuspere
- Hobid
- Muu

Milline ettevalmistav tegur aitab sul enim kohaneda vahetusriigis?

- Vahetus organisatsiooni eelorientatsioon
- Keeleteadmised(oskus)
- Eelnev suhtlus vahetusperega
- Muu

Soovi korral võid lisada või täpsustada enda vastust siin(ei ole kohustuslik)

- Pikk vastus

Lisa 2 Küsimustik üliõpilastele

Mis riigis sa vahetusaastal käisid?

- Lühike vastust

Kui vana olid, kui sa vahetusaastal käisid?

- Lühike vastust

Kui kaua su vahetusperiood kestis?

- Kuni 1 kuu
- 2-6 kuud
- 7-9 kuud

Kas tihe suhtlus perega/sõpradega Eestist mõjutas su kohanemist uues riigis?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse
- Ma ei suhelnud pere ega sõpradega vahetus perioodi ajal

Kas võõraste keeleruumi astumine mõjutas su kohanemist uues riigis?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse

Kas kultuurierinevused mõjutasid su kohanemist uues riigis?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse
- Kultuurierinevuseid ei olnud

Kas kooli poolt korraldatud ette valmistatud tunnid mõjutasid su kohanemist uues koolis?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse

Kas teiste vahetusõpilastega suhtlemine mõjutas su kohanemist uues riigis?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse
- Ma ei suhelnud teiste vahetusõpilastega

Kui palju aitas kohalikus koolis käimine sul uude riiki sisse sulanduda?

- Aitas väga palju
- Aitas natuke
- Nii ja naa

- Ei aidanud väga
- Ei aidanud üldse

Kas kohalikest kommetest/traditsioonidest osa võtmine aitas sul uude riiki sisse sulanduda?

- Aitas väga palju
- Aitas natuke
- Nii ja naa
- Ei aidanud väga
- Ei aidanud üldse
- Ma ei võtnud osa kohalikest traditsioonidest ega kommetest

Kas kohalike enda vanustega suhtlemine aitas sul uude keskkonda sisse sulanduda?

- Aitas väga palju
- Aitas natuke
- Nii ja naa
- Ei aidanud väga
- Ei aidanud üldse
- Ma ei suhelnud kohalike enda vanustega

Kas Eestisse naasmine kujunes sinu jaoks keeruliseks?

- Väga keeruliseks
- Natuke keeruliseks
- Nii ja naa
- Mitte väga keeruliseks
- Mitte üldse keeruliseks

Kas uute tuttavatega suhtlemise jätkamine mõjutas su kohanemist Eestis peale vahetust perioodi lõppu?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse
- Ma ei jätkanud suhtlust uute tuttavatega

Kas kodumaale naastes esines kultuurišokk kuna kultuurierinevused olid nõnda suured?

- Esines väga
- Esines natuke
- Nii ja naa
- Ei esinenud väga
- Ei esinenud üldse
- Kultuurilisi erinevusi ei olnud

Kas vahetusaastal omandatud rutiinist kodusesse rutiini naasmine mõjutas su kohanemist kodumaal?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse

Kas oma kogemusest rääkimine ja selle jagamine mõjutas su kohanemist peale vahetusprogrammi lõppu?

- Mõjutas väga palju
- Mõjutas natuke
- Nii ja naa
- Ei mõjutanud väga
- Ei mõjutanud üldse

Milline antud teguritest aitas su kohanemisega kaasa enim?

- Keeleoskus
- Uued sõbrad ja tuttavad
- Pere/sõbrad kodumaalt
- Hobid
- Kool
- Kõik eelnev
- Muu

Milline ettevalmistav tegur aitab sul enim kohaneda vahetusriigi?

- Keeleteadmised(oskus)
- Teadmised vahetusriigi kultuurist ja kombestikust
- Enda avatus kõigele
- Kooli poolt korraldatud üritused
- Muu

Soovi korral võid lisada või täpsustada enda vastust siin(ei ole kohustuslik)

- Pikk vastus